

## Розвиток ключових компетентностей студентів у вищому навчальному закладі: підходи, методи та оцінка результатів

Шуляков Ігор Миколайович<sup>1</sup>, Олійник Ольга Віталіївна<sup>2</sup>,  
Дерев'янка Інна Володимирівна<sup>3</sup>

Опубліковано	Секція	УДК
20.06.2024	Освіта/Педагогіка	37.01:378

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12185019>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

**Анотація.** Ефективний розвиток ключових компетентностей студентів у вищих навчальних закладах є визначальним фактором для забезпечення їх професійної готовності та конкурентоспроможності на ринку праці. В статті здійснено комплексний аналіз підходів до розвитку компетентностей, методів їх впровадження та оцінювання результатів. Зокрема, розглянуто традиційні та інноваційні стратегії навчання, які сприяють формуванню компетентностей, важливих для успішної професійної діяльності. Особлива увага приділена інтерактивним технологіям, проектному та проблемному навчанню, які довели свою ефективність у практичній підготовці студентів. Результати дослідження свідчать про те, що комплексний підхід до розвитку ключових компетентностей, який поєднує різноманітні методи навчання та оцінювання, сприяє підвищенню рівня підготовки студентів і їх готовності до професійної діяльності в умовах сучасного глобалізованого ринку праці.

**Ключові слова:** професійна готовність, конкурентоспроможність, інноваційні технології, практична підготовка, інтерактивне навчання, проектне навчання, проблемне навчання, комплексний підхід, стратегії навчання.

### Development of Key Competencies of Students in Higher Education Institutions: Approaches, Methods, and Assessment of Results

**Annotation.** The effective development of critical competencies among students in higher education institutions is a crucial factor for ensuring their professional readiness and competitiveness in the labour market. This article provides a comprehensive analysis of various approaches to competency development, implementation methods, and results assessment. The focus is on traditional and innovative teaching strategies that foster the formation of essential competencies required for successful professional activities. The study examines interactive technologies, project-based learning, and problem-based learning as innovative methods that have proven effective in the practical training of students. The article presents a

<sup>1</sup> старший викладач, аспірант, Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту, Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова, ORCID: [orcid.org/0000-0003-2077-1972](https://orcid.org/0000-0003-2077-1972)

<sup>2</sup> кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, доцент, Харківська Державна Академія Культури, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4224-7269>

<sup>3</sup> викладач англійської мови, Харківська Державна Академія Культури, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5845-2868>

detailed review of recent research and highlights successful case studies where these approaches have been implemented. Special attention is given to the integration of these methods into the curriculum and their impact on student engagement and learning outcomes.

The research findings indicate that a comprehensive approach to competency development, which integrates various teaching methods and assessment tools, significantly enhances student preparedness and their ability to adapt to the demands of the modern labour market. The study also explores the challenges and limitations associated with implementing these innovative methods, providing practical recommendations for educators and policymakers. Continuous evaluation and feedback are essential in the learning process to ensure that educational strategies remain practical and relevant.

This article analyses the effectiveness of different pedagogical approaches and their implementation in higher education, aiming to contribute to the ongoing discourse on educational innovation and improvement. The insights gained from this research can inform future studies and practices, ultimately leading to better student preparation for their professional careers. The article concludes with a discussion of the future directions for research and the potential for further development of teaching methods that align with the evolving needs of the labour market.

**Keywords:** professional readiness, competitiveness, innovative technologies, practical training, interactive learning, project-based learning, problem-based learning, comprehensive approach, teaching strategies.

### Вступ

У сучасному світі вища освіта стоїть перед викликом підготовки студентів, які здатні до ефективної діяльності в умовах швидких змін та зростаючої складності професійних завдань. Зважаючи на динамічні процеси глобалізації, інтенсивний розвиток технологій та зміну вимог до професійних навичок, виникає необхідність у впровадженні нових підходів до навчання, спрямованих на розвиток ключових компетентностей. Ці компетентності охоплюють не лише спеціальні знання та навички, але й універсальні, такі як критичне мислення, комунікація, управління часом та проектами. Випускники повинні бути готовими до адаптації в нових умовах, здатними самостійно вирішувати складні професійні завдання, ефективно працювати в команді та постійно вдосконалювати свої знання та навички. Важливість цього аспекту підготовки підтверджується численними дослідженнями та рекомендаціями міжнародних освітніх організацій.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення освітнього процесу для забезпечення високого рівня професійної підготовки студентів. Сучасні підходи до освіти повинні враховувати потреби ринку праці, вимоги роботодавців та очікування студентів щодо їхньої майбутньої професійної діяльності. Це потребує інтеграції нових методів та технологій навчання, розробки індивідуальних освітніх траєкторій та впровадження системи постійного моніторингу та оцінки результатів навчання. З огляду на зазначене, дослідження, спрямовані на розробку та впровадження ефективних підходів до розвитку ключових компетентностей студентів, є надзвичайно актуальними та важливими для підвищення якості вищої освіти та забезпечення конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток ключових компетентностей студентів у вищих навчальних закладах є однією з найбільш актуальних тем у сучасній педагогіці. В останні роки значна увага приділяється дослідженню ефективних підходів, методів та інструментів для підвищення рівня підготовки студентів до професійної діяльності в умовах глобалізованого ринку праці. Зокрема, Ю. Панфілов та Б. Фурманець стверджують, що компетентнісний підхід передбачає, що студенти мають розуміння

сучасних соціальних проблем, знання про те, як функціонує світ відповідно до фізичних, економічних, соціальних та інших законів, а також здатності виконувати різні соціальні ролі. Виходячи з цього, можна зробити висновок про необхідні компетенції, які повинні бути сформовані у майбутнього фахівця. Серед них дослідники виділяють комунікативні, загальнокультурні, ціннісно-сміслові, навчально-пізнавальні, інформаційні, соціально-діяльнісні компетенції, а також компетенції особистого вдосконалення [1, с. 58].

Як зазначають О.В. Сухомлинова та колеги, сучасна вища освіта в Україні стає все більш різноманітною, з постійним оновленням змісту навчання, методів і підходів. Вимоги до студентів закладів вищої освіти (ЗВО) постійно зростають, наголошуючи на формуванні висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців, які здатні гнучко адаптуватися, володіють необхідними компетентностями та вміють критично оцінювати інформацію. Однією з головних задач є розвиток здатності студентів аналізувати та засвоювати нові знання, а також критично сприймати навколишню дійсність, що сприяє їх гармонійній інтеграції в суспільство, яке швидко змінюється. Основний акцент робиться на розвитку критичного мислення та аналітичних навичок, які є ключовими для успішної адаптації в сучасному інформаційному середовищі [2, с. 454].

М. Дяченко-Богун вказує, що гармонізація вищої освіти України відповідно до вимог європейського простору вищої освіти відбуватиметься на основі певних принципів. Одним з ключових є пріоритетне впровадження інноваційних досягнень в галузі освіти та науки. Відомо, що інноваційний розвиток суспільства можливий лише завдяки формуванню покоління людей, які мислять та діють по-новому. У зв'язку з цим, основна увага приділятиметься розвитку особистості, її культурологічній та комунікативній підготовці, здатності самостійно здобувати та розвивати знання, формувати інформаційні та соціальні навички. Студенти повинні не лише отримати теоретичні знання, а й навчитися застосовувати їх у конкретних практичних ситуаціях. Такі методи навчального процесу, як «кейс-метод», «ділові ігри» та «круглі столи», значно активізують навчальний процес і сприяють активній взаємодії студентів і викладачів [3, с. 74].

Згідно з Т. І. Ситнік, ефективність освітнього процесу у вищих навчальних закладах залежить від впровадження інновацій, які стимулюють здобувачів освіти до розробки теоретичних положень і їх застосування під час виконання практичних завдань як в аудиторії, так і під час самостійної роботи. Використання технологій інтерактивного навчання в комбінації з іншими інноваційними методами значно сприяє розвитку творчих здібностей, критичного мислення студентів, їх самостійності в навчанні, вмінню відстоювати власну думку та спростовувати хибні позиції інших учасників освітнього процесу. Це також покращує взаємонавчання та зміцнює суб'єкт-суб'єктні зв'язки між викладачами та студентами та між самими студентами [4, с. 16]. О. Огієнко пропонує розглядати новітні методи викладання як технології, які спрямовані на поступове впровадження різних видів педагогічних нововведень, що спричиняють зміни у традиційному освітньому процесі. Це дозволяє подолати наслідки деструктивних процесів у системі освіти, підвищити конкурентоспроможність навчальних закладів та ефективність впровадження сучасних наукових досягнень у практику [5, с. 14].

Метою даної статті є визначення та аналіз ефективних методів розвитку ключових компетентностей у студентів вищих навчальних закладів. Особливу увагу приділено вивченню інноваційних педагогічних технологій, які сприяють формуванню необхідних для професійної діяльності навичок, а також розробці рекомендацій щодо

вдосконалення освітнього процесу для забезпечення високого рівня професійної підготовки випускників.

Завдання статті:

- проаналізувати наявні підходи до розвитку ключових компетентностей;
- описати методи, що сприяють формуванню компетентностей;
- розглянути інноваційні технології у навчанні;
- запропонувати критерії оцінки результатів розвитку компетентностей.

### Результати

Традиційні методи навчання, такі як лекції та семінари, займають провідне місце в освітньому процесі вищих навчальних закладів. Лекції забезпечують систематичну подачу теоретичного матеріалу, дозволяючи студентам засвоювати великі обсяги інформації за короткий проміжок часу. Семінари, своєю чергою, спрямовані на поглиблення знань, отриманих під час лекцій, шляхом їх обговорення, аналізу та застосування в практичних ситуаціях. Однак, дослідження показують, що традиційні методи навчання мають обмежену ефективність у розвитку ключових компетентностей студентів. Основною причиною цього є пасивний характер засвоєння знань під час лекцій. Студенти виступають переважно в ролі слухачів, що обмежує їхню активну участь у навчальному процесі та не сприяє розвитку критичного мислення, аналітичних навичок та здатності самостійно вирішувати проблеми.

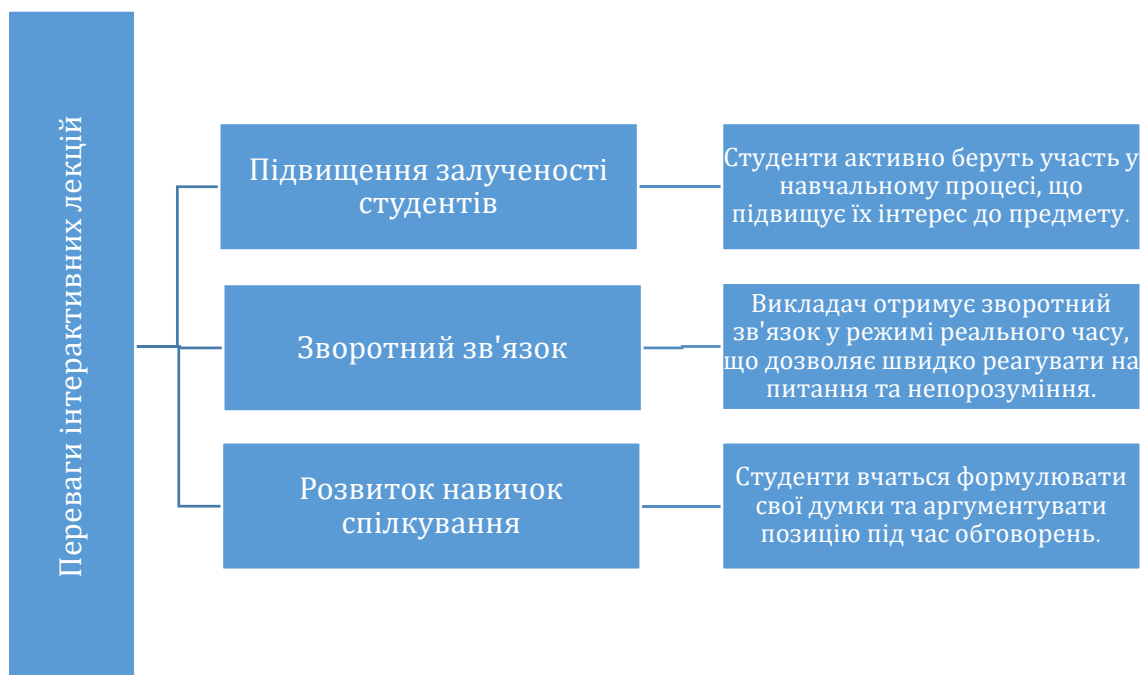
Семінари, хоча й передбачають більш активну участь студентів, часто не забезпечують достатнього рівня взаємодії між учасниками. Зазвичай, семінари проводяться в традиційному форматі, де викладач виступає в ролі основного модератора дискусії, що може обмежувати можливості для розвитку комунікативних навичок та здатності працювати в команді. До того, традиційні методи навчання часто акцентуються на теоретичних знаннях, залишаючи поза увагою практичні навички, необхідні для реальної професійної діяльності. Це може призводити до недостатньої підготовленості випускників до вирішення конкретних професійних завдань, що є критично важливим у сучасних умовах швидких змін та зростаючої складності професійних завдань.

Таким чином, хоча лекції та семінари залишаються важливими елементами освітнього процесу, їх обмежена ефективність у розвитку ключових компетентностей студентів вимагає доповнення сучасними педагогічними технологіями. Інтеграція інноваційних методів навчання, таких як інтерактивні технології, проєктне та проблемне навчання, може значно підвищити ефективність навчального процесу та сприяти більш повному розвитку компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності.

Інтерактивні технології є сучасним підходом до навчання, який активно залучає студентів у навчальний процес, сприяючи розвитку їхніх комунікативних навичок та підвищенню мотивації до навчання. Вони охоплюють різноманітні методи, зокрема інтерактивні лекції, дискусії та рольові ігри, кожен з яких має свої специфічні переваги та сприяє формуванню ключових компетентностей. Інтерактивні технології значно підвищують ефективність навчального процесу, сприяючи активному залученню студентів та розвитку їхніх комунікативних, аналітичних та професійних навичок. Використання інтерактивних лекцій, дискусій та рольових ігор дозволяє створити динамічне та інклюзивне навчальне середовище, яке відповідає вимогам сучасної освіти та підготовки фахівців.

Інтерактивні лекції (рисунок 1) передбачають активну участь студентів у процесі викладання матеріалу. Викладачі використовують різні техніки, такі як запитання-відповіді, обговорення в парах чи малих групах, а також мультимедійні презентації для

ілюстрації ключових концепцій. Це дозволяє студентам краще засвоювати матеріал та розвивати критичне мислення.



**Рис. 1. Переваги інтерактивних лекцій**

Дискусії є одним із найефективніших методів активного навчання, що сприяє розвитку комунікативних та аналітичних навичок студентів. Використання дискусій у навчальному процесі дозволяє створити умови для активної взаємодії між студентами, розвитку їхньої здатності аргументовано висловлювати власні думки та слухати позиції інших. Цей метод навчання може бути реалізований у різних форматах, таких як обговорення в малих групах, дебати, круглі столи та панельні дискусії.

Обговорення в малих групах передбачає поділ студентів на невеликі команди, де кожен учасник має можливість висловити свою думку з обговорюваної теми. Такий формат сприяє розвитку навичок співпраці та командної роботи, а також дозволяє глибше зрозуміти матеріал через активний обмін ідеями. Дебати є структурованим форматом дискусії, в якому студенти захищають протилежні погляди на задану тему. Учасники дебатів повинні аргументовано підтримувати свою позицію та відповідати на контраргументи опонентів. Цей формат сприяє розвитку критичного мислення, здатності логічно мислити та переконувати інших (Таблиця 1).

Таблиця 1

**Платформи для опанування мистецтва ведення дебатів**

Назва платформи	Опис
Coursera	Coursera пропонує низку курсів, присвячених дебатам і розвитку критичного мислення. Наприклад, курс «Think Again I: How to Understand Arguments» від Duke University допомагає розвинути навички аналізу та аргументації, що є ключовими для дебатів.
Debate Mate Online	Ця платформа пропонує 12-тижневий курс, спрямований на розвиток навичок критичного мислення та комунікації. Курс створений для того, щоб підготувати студентів до змін у роботі, підвищити впевненість у собі та розвинути навички ведення дебатів у сучасному світі.

VirtualSpeech	VirtualSpeech використовує комбінацію навчальних матеріалів та симуляцій у віртуальній реальності для тренування навичок ведення дебатів. Платформа допомагає розвивати впевненість, навички публічного виступу та стратегічне мислення.
Ready Set Debate	Ця платформа пропонує онлайн класи та турніри з дебатів. Ready Set Debate надає можливість отримувати індивідуальний зворотний зв'язок від досвідчених тренерів і розвивати навички, необхідні для успішної участі в дебатах.
Kialo Edu	Kialo Edu є безкоштовним інструментом для картування аргументів і ведення дебатів, створений для навчання критичного мислення та заохочення раціональних дискусій в аудиторії. Платформа дозволяє викладачам відстежувати та коментувати внески студентів, що робить її корисним інструментом для навчання дебатам

Круглі столи передбачають обговорення теми студентами на рівних умовах. Учасники сидять за круглим столом, що символізує рівність всіх учасників дискусії. Такий формат сприяє відкритому обміну думками та глибокому аналізу обговорюваних питань. Панельні дискусії зазвичай включають групу експертів, які обговорюють певну тему перед аудиторією. Студенти можуть ставити питання експертам та брати участь в обговоренні. Такий формат дозволяє студентам ознайомитися з різними професійними поглядами та отримати знання з перших рук.

Дискусії сприяють розвитку критичного мислення. Студенти мають можливість аналізувати різні погляди, що дозволяє їм формувати власну позицію на основі логічного обґрунтування. Обговорення різних аспектів проблеми сприяє глибшому розумінню матеріалу, що підвищує загальний рівень знань студентів. Робота в групах під час дискусій розвиває навички співпраці та вирішення конфліктів. Студенти вчаться працювати в команді, що є важливим для їхньої майбутньої професійної діяльності. Вміння ефективно комунікувати, слухати інші думки та знаходити компромісні рішення є ключовими навичками, які студенти здобувають під час дискусій.

Рольові ігри є потужним інструментом для моделювання реальних ситуацій та розвитку професійних навичок у студентів. Основною перевагою рольових ігор є можливість практичного застосування знань. Участь у рольових іграх дозволяє студентам застосовувати теоретичні концепції у контексті реальних ситуацій, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу та розвитку навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності. Наприклад, студенти можуть виконувати ролі менеджерів, співробітників або клієнтів у симульованих бізнес-ситуаціях, що дозволяє їм зрозуміти, як теоретичні знання можуть бути застосовані у практичних умовах.

Рольові ігри також сприяють розвитку емоційного інтелекту, що включає здатність розуміти та керувати власними емоціями, а також проявляти емпатію до емоцій інших людей. Участь у рольових іграх вимагає від студентів взаємодії з іншими учасниками, розуміння їхніх поглядів та реагування на їхні емоції. Це допомагає розвивати навички ефективної комунікації та співпраці, що є критично важливими для успішної професійної діяльності. Участь у рольових іграх сприяє розвитку здатності приймати рішення в умовах обмеженого часу та інформації. Студенти вчаться аналізувати ситуації, оцінювати різні варіанти дій та приймати обґрунтовані рішення, враховуючи можливі наслідки своїх дій. Це розвиває їхню здатність до критичного мислення та швидкого реагування на змінні умови, що є важливими навичками для будь-якої професійної діяльності.

Проектне навчання (Project-Based Learning, PBL) (рисунок 2) є ефективним педагогічним підходом, який дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання на практиці, розвиваючи при цьому важливі навички планування, організації та управління часом. Цей метод навчання спрямований на вирішення реальних проблем і створення конкретних продуктів чи результатів через комплексні, багатокрокові проекти. Проектне навчання ставить студента в центр навчального процесу, надаючи йому можливість самостійно досліджувати, аналізувати та вирішувати проблеми, що підвищує залученість і мотивацію до навчання. Проекти зазвичай охоплюють кілька навчальних дисциплін, що дозволяє студентам інтегрувати знання з різних галузей та застосовувати їх у комплексних завданнях.

У процесі проектного навчання студенти вчаться аналізувати інформацію, оцінювати альтернативні рішення і робити обґрунтовані висновки, що сприяє розвитку критичного мислення. Такий підхід дозволяє побачити, як теоретичні концепції застосовуються в реальних ситуаціях, сприяючи глибшому розумінню матеріалу. Важливою складовою є розвиток організаційних здібностей: студенти навчаються планувати свою роботу, розподіляти завдання, встановлювати дедлайни.



**Рисунок 2. Основні компоненти проектного навчання**

Проекти, орієнтовані на реальні проблеми, готують студентів до вирішення завдань, з якими вони можуть зіткнутися у своїй професійній діяльності. Це сприяє формуванню навичок, які є важливими для успішної професійної кар'єри, зокрема: критичного мислення, вміння працювати в команді, ефективної комунікації, організації та управління часом, здатності вирішувати проблеми, адаптивності, креативності, лідерських якостей, аналітичних здібностей та стратегічного планування. Завдяки проектному навчанню студенти отримують можливість розвивати ці навички в реальних умовах, що підвищує їхню готовність до професійної діяльності та конкурентоспроможність на ринку праці. Водночас проектне навчання вимагає від викладачів ретельного планування і підготовки. Необхідно розробляти такі проекти, які відповідають навчальним цілям і рівню підготовки студентів, що може бути викликом.

Оцінювання є також складним завданням, оскільки воно повинно враховувати як процес створення, так і кінцевий продукт.

Проблемне навчання (Problem-Based Learning, PBL) є педагогічним підходом, який сприяє розвитку критичного мислення та здатності самостійно вирішувати складні завдання. У процесі проблемного навчання студенти стикаються з реальними проблемами, що вимагають активного дослідження, аналізу та розробки рішень. Цей підхід орієнтований на студента, перетворюючи його на активного учасника навчального процесу.

Проблемне навчання базується на декількох ключових аспектах. По-перше, актуальність проблем є важливим елементом: проблеми, які використовуються у цьому підході, відповідають реальним викликам і є значущими для студентів, що робить навчання більш мотивувальним і релевантним. По-друге, навчання через дослідження дозволяє студентам самостійно аналізувати проблему, шукати інформацію, аналізувати дані і робити висновки, що сприяє розвитку дослідницьких навичок і здатності знаходити необхідну інформацію. По-третє, інтерактивна робота в групах сприяє розвитку командної роботи, комунікації та співпраці між студентами, навчаючи їх слухати інших, обговорювати різні погляди та знаходити спільні рішення. По-четверте, інтеграція знань дозволяє студентам застосовувати знання з різних дисциплін для вирішення однієї проблеми, що допомагає інтегрувати теоретичні знання в практичні навички.

Проблемне навчання сприяє розвитку критичного мислення, оскільки вимагає від студентів аналізу інформації, оцінки альтернативних рішень і прийняття обґрунтованих рішень. Студенти набувають навичок самостійного вирішення проблем, що є важливим для їхньої майбутньої професійної діяльності, оскільки вони вчаться приймати рішення в умовах невизначеності й обмеженої інформації. Реальні та значущі проблеми підвищують мотивацію студентів до навчання, адже вони бачать, як їхні знання можуть бути застосовані для вирішення актуальних питань, що робить навчання більш цікавим. Крім того, робота в групах сприяє розвитку навичок співпраці, комунікації та управління конфліктами, навчаючи студентів працювати разом для досягнення спільної мети.

Хоча проблемне навчання має значні переваги, воно також супроводжується певними викликами. Основна проблема полягає у високих вимогах до планування та підготовки викладачів. Для успішного впровадження PBL необхідно розробляти проблеми, які відповідають навчальним цілям, рівню підготовки студентів та забезпечують відповідний рівень складності. Це вимагає від викладачів значного часу і зусиль для створення змістовних і релевантних завдань. Крім того, оцінювання в рамках проблемного навчання може бути складним процесом. Оцінка повинна враховувати не тільки кінцевий результат, але й процес вирішення проблеми, включаючи здатність студентів до аналізу, дослідження та співпраці. Це вимагає від викладачів розробки комплексних критеріїв оцінювання та використання різних методів для об'єктивного оцінювання індивідуальних і командних досягнень.

Забезпечення активної участі всіх студентів у процесі проблемного навчання є ще одним важливим аспектом. У великих групах деякі студенти можуть залишатися пасивними або менш залученими до процесу вирішення проблеми. Викладачам необхідно розробляти стратегії, які сприяють залученню всіх студентів, такі як розподіл ролей у команді, використання технологій для підтримки співпраці та надання зворотного зв'язку. Важливим викликом є також необхідність постійного професійного розвитку викладачів. Вони повинні бути добре підготовлені до впровадження проблемного навчання, знати сучасні педагогічні підходи і мати навички ефективного керівництва студентськими командами. Це передбачає участь у семінарах, тренінгах та обмін досвідом з колегами.



**Рисунок 3. Оцінка результатів розвитку компетентностей**

Оцінка результатів розвитку компетентностей (рисунок 3) є важливою складовою навчального процесу, оскільки вона дозволяє виявити рівень досягнутих знань, навичок і умінь студентів, а також визначити напрямки для подальшого вдосконалення. Аналіз практичних робіт є важливим інструментом для оцінки компетентностей студентів у закладах вищої освіти. Він дозволяє не тільки перевірити рівень засвоєння теоретичних знань, але й визначити здатність студентів застосовувати ці знання на практиці. Змістовність практичних робіт оцінюється на основі глибини розуміння студентом матеріалу. Це включає перевірку здатності студента застосовувати теоретичні знання в конкретних практичних ситуаціях. Викладач аналізує, наскільки точно і повно студент розкриває тему, чи вміє він зв'язувати теоретичні концепції з практичними задачами, і наскільки його робота відповідає вимогам завдання. Висока змістовність свідчить про глибоке розуміння предмета і здатність до критичного мислення.

Креативність є важливим критерієм оцінки, оскільки вона вказує на здатність студента до інноваційного підходу в рішенні поставлених задач. Викладач оцінює оригінальність методів і рішень, запропонованих студентом, а також його здатність знаходити нестандартні шляхи вирішення проблем. Креативність демонструє, наскільки студент вміє адаптувати свої знання до нових і непередбачуваних ситуацій, що є важливим аспектом професійної діяльності. Точність і повнота виконання завдання є критеріями, що відображають відповідність роботи встановленим вимогам і стандартам. Це включає перевірку правильності виконання кожного етапу завдання, дотримання інструкцій та специфікацій, а також повноти розв'язання проблеми. Високий рівень точності та повноти свідчить про уважність до деталей, систематичність та дисциплінованість студента. Вміння працювати з інструментами оцінюється на основі здатності студента ефективно використовувати необхідні технології та методи для виконання завдання. Це включає як практичні навички роботи з конкретними інструментами, так і здатність вибирати відповідні методи для розв'язання проблеми. Оцінка цього критерію дозволяє визначити рівень технічної підготовки студента та його готовність до професійної діяльності.

Оцінка результатів тестів є іншим важливим інструментом для визначення рівня засвоєння студентами теоретичних знань, а також їх здатності до аналізу та швидкого прийняття рішень. Тести дозволяють викладачам отримати об'єктивні дані щодо навчальних досягнень студентів, виявити слабкі сторони у їхніх знаннях та розробити

подальші кроки для покращення навчального процесу. Перевірка рівня засвоєння теоретичних знань здійснюється через різноманітні тестові завдання та контрольні роботи. Ці завдання можуть включати множинний вибір, питання з короткими відповідями, есе та інші форми, що дозволяють оцінити, наскільки студент розуміє ключові концепції та теорії дисципліни. Результати тестів допомагають визначити, чи здатний студент застосовувати вивчений матеріал у нових контекстах та ситуаціях.

Оцінка здатності студента до аналізу включає перевірку його вміння критично аналізувати інформацію, виявляти взаємозв'язки між різними елементами, формулювати обґрунтовані висновки та пропонувати рішення для поставлених проблем. Тестові завдання можуть включати кейс-стаді, ситуаційні завдання або інші формати, які вимагають від студента не просто відтворення знань, але і їхнього застосування для аналізу конкретних випадків. Швидкість і точність відповідей на тестові питання є важливими показниками когнітивних здібностей студентів. Цей критерій оцінює, наскільки швидко студент може зрозуміти питання, обдумати відповідь і точно її сформулювати. Висока швидкість і точність відповідей свідчать про добре розвинені когнітивні навички, швидке мислення та впевненість у своїх знаннях. Викладачі можуть використовувати таймінгові тести або завдання з обмеженим часом для оцінки цих аспектів. Результати тестів слугують не лише для визначення рівня знань студентів, але й для вдосконалення навчального процесу. Викладачі можуть аналізувати результати тестів для виявлення поширених помилок і недоліків у знаннях студентів, що дозволяє коригувати програму навчання та приділяти більше уваги проблемним темам. Крім того, результати тестів можуть використовуватися для надання студентам індивідуальних рекомендацій щодо покращення їхніх навчальних досягнень.

Оцінка результатів розвитку компетентностей у студентів не обмежується лише аналізом практичних робіт та тестів. Важливою складовою є отримання зворотного зв'язку як від самих студентів, так і від їхніх наставників та одногрупників. Такий підхід дозволяє отримати всебічну оцінку прогресу студента та визначити подальші напрямки для вдосконалення. Самооцінка є важливим інструментом для розвитку рефлексивних навичок у студентів. Вона передбачає оцінку студентом власного рівня знань і навичок, рефлексію щодо особистих досягнень та виявлення слабких місць. Цей процес сприяє розвитку самосвідомості та відповідальності за власне навчання. Студенти можуть використовувати спеціальні журнали або анкети для самооцінки, що дозволяє систематично відстежувати прогрес та визначати аспекти, які потребують покращення. Крім того, оцінка участі студентів у проєктах є критично важливою для розуміння їхньої здатності працювати в команді, проявляти ініціативу та відповідальність у процесі виконання завдань.

Роль у команді оцінюється на основі того, наскільки ефективно студент виконував свої обов'язки та вкладався у спільну роботу. Важливо визначити, як студент справлявся з поставленими завданнями, чи вмів він співпрацювати з іншими членами команди, та яким був його внесок у досягнення кінцевого результату. Викладачі можуть використовувати спостереження, звіти команди та зворотний зв'язок від одногрупників для оцінки цього аспекту. Оцінка ролі в команді допомагає визначити здатність студента до координації, комунікації та взаємодії з колегами. Ініціативність студента виявляється через його активність у процесі виконання проєкту, готовність пропонувати нові ідеї та брати на себе додаткові завдання. Важливо оцінити, наскільки студент проявляє лідерські якості, здатність знаходити творчі рішення та ініціювати покращення в роботі команди. Ініціативність є показником мотивованості студента і його здатності впливати на хід проєкту. Відповідальність за виконання завдань, дотримання строків та якість роботи є важливими критеріями оцінки участі в проєктах.

Викладачі оцінюють, наскільки студент відповідально підходить до своїх обов'язків, чи виконує він завдання вчасно і на належному рівні якості. Відповідальність включає також здатність студента брати на себе відповідальність за помилки та знаходити шляхи їх виправлення.

Зворотний зв'язок від наставника є ключовим елементом формування оцінювання. Викладачі надають індивідуальні коментарі щодо прогресу студента, його сильних та слабких сторін, а також рекомендації щодо подальшого розвитку. Така оцінка може включати обговорення результатів практичних робіт, тестів, участі в проєктах та інших навчальних діяльностях. Наставники можуть використовувати різноманітні методи для надання зворотного зв'язку, зокрема особисті бесіди, письмові коментарі або електронні повідомлення.

Оцінка презентацій та виступів є неодмінною частиною оцінювання компетентностей студентів для викладачів. Вона дозволяє визначити, наскільки ефективно студент може комунікувати свої ідеї та результати роботи. Якість презентації оцінюється за кількома параметрами, включаючи структуру, змістовність та візуальне оформлення. Викладачі аналізують, наскільки логічно побудована презентація, чи чітко розкриває вона тему, і чи містить вона всі необхідні елементи. Важливо також оцінити, наскільки добре оформлена презентація, чи використовуються відповідні візуальні засоби для підкріплення інформації. Комунікативні навички студента визначаються на основі його здатності чітко і переконливо викладати свої думки, взаємодіяти з аудиторією та відповідати на запитання. Викладачі звертають увагу на те, як студент веде презентацію, чи вміє він залучати слухачів, підтримувати контакт з аудиторією та ефективно відповідати на запитання. Високий рівень комунікативних навичок свідчить про здатність студента до публічних виступів та ефективної комунікації, що є важливим для професійної діяльності.

Оцінка одногрупників є важливим аспектом колегіальної оцінки та сприяє розвитку навичок співпраці, комунікації та лідерських якостей. Вона передбачає зворотний зв'язок від однокурсників щодо командної роботи, вміння співпрацювати, комунікації та лідерських якостей. Студенти можуть оцінювати роботу один одного в межах групових проєктів або спільних завдань, використовуючи спеціально розроблені анкети або інструменти для оцінки. Такий підхід сприяє формуванню взаємної відповідальності та підтримки в колективі, а також розвитку навичок критичного мислення і самооцінки.

Впровадження інтерактивних технологій у навчальний процес суттєво змінило підходи до освіти, сприяючи підвищенню мотивації студентів та їх активної участі у заняттях. Інтерактивні технології охоплюють широкий спектр інструментів і методів, що дозволяють зробити навчання більш динамічним, залученим і ефективним.

Інтерактивні технології, такі як інтерактивні дошки, системи голосування, віртуальні лабораторії, симулятори та онлайн-платформи для спільної роботи, стимулюють інтерес студентів до навчального процесу. Вони створюють можливості для активного залучення студентів до уроків через інтерактивні вправи, дискусії та групові проєкти. Це робить навчання більш цікавим та захопливим, що, своєю чергою, підвищує мотивацію студентів до навчання. Інтерактивні дошки, наприклад, дозволяють викладачам представляти навчальний матеріал у візуально привабливий спосіб, що сприяє кращому розумінню і запам'ятовуванню інформації. Системи голосування забезпечують миттєвий зворотний зв'язок, дозволяючи викладачам оцінювати розуміння матеріалу студентами в режимі реального часу і коригувати навчання відповідно до їх потреб.

Впровадження інтерактивних технологій також сприяє підвищенню активної участі студентів у заняттях та моніторингу їх успішності (Таблиця 2). Онлайн-

платформи для спільної роботи, такі як Google Classroom, Microsoft Teams та інші, дозволяють студентам співпрацювати над проєктами, обмінюватися ідеями та ресурсами, навіть перебуваючи на відстані один від одного. Це розвиває навички командної роботи та комунікації, які є важливими для їхньої майбутньої професійної діяльності. Віртуальні лабораторії та симулятори надають студентам можливість практично застосовувати теоретичні знання у безпечному та контрольованому середовищі. Вони можуть проводити експерименти, моделювати різні ситуації та отримувати зворотний зв'язок щодо своїх дій. Це не тільки покращує розуміння матеріалу, але й розвиває навички критичного мислення та вирішення проблем.

Таблиця 2

#### Електронні системи для аналізу даних про навчальні досягнення студентів

Назва	Опис
Moodle	Дозволяє викладачам створювати курси, завантажувати навчальні матеріали, проводити онлайн-тести та отримувати зворотний зв'язок від студентів. Система надає можливість аналізувати результати тестів та активність студентів, що дозволяє своєчасно виявляти проблемні зони та коригувати навчальний процес.
Blackboard	Забезпечує широкий спектр функцій для викладачів та студентів. Вона дозволяє проводити вебінари, створювати інтерактивні курси, проводити онлайн-тестування та аналізувати результати навчання. Blackboard надає детальні звіти про успішність студентів, що допомагає викладачам вчасно виявляти проблеми та приймати необхідні заходи.
Canvas	Забезпечує інтеграцію з різними освітніми інструментами та ресурсами. Вона дозволяє створювати курси, проводити онлайн-тести, збирати та аналізувати дані про успішність студентів. Canvas надає можливість отримувати зворотний зв'язок від студентів та викладачів, що сприяє поліпшенню якості навчального процесу.
Edmodo	Дозволяє викладачам створювати курси, завантажувати навчальні матеріали, проводити онлайн-оцінювання та отримувати зворотний зв'язок від студентів. Система надає інструменти для аналізу даних про успішність студентів, що дозволяє виявляти проблемні зони та розробляти індивідуальні стратегії навчання.
Knewton	Використовує адаптивні технології для аналізу навчальних досягнень студентів і пропонує індивідуалізовані навчальні матеріали, що відповідають їхнім потребам. Система збирає дані про успішність студентів, аналізує їх і надає рекомендації щодо покращення навчального процесу.
Socrative	Є інструментом для проведення інтерактивних опитувань та тестів у реальному часі. Вона дозволяє викладачам отримувати миттєвий зворотний зв'язок від студентів, аналізувати результати та коригувати навчальний процес відповідно до потреб студентів.

#### Висновки

Отримані результати свідчать про те, що комплексний підхід до розвитку ключових компетентностей студентів, який поєднує різноманітні методи навчання та оцінювання, сприяє підвищенню рівня їх підготовки та готовності до професійної діяльності в умовах сучасного глобалізованого ринку праці. Інтеграція інноваційних методів навчання, таких як проєктне навчання, проблемне навчання та використання інтерактивних технологій, може значно підвищити ефективність навчального процесу.

По-перше, освітні програми повинні включати проектне навчання, яке сприяє розвитку практичних навичок студентів, їхньої здатності працювати в команді, планувати та організовувати свою роботу. Проектне навчання дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання на практиці, що підвищує їхню готовність до професійної діяльності. По-друге, проблемне навчання є ще одним ефективним підходом, який сприяє розвитку критичного мислення та здатності самостійно вирішувати складні завдання. Цей метод навчання орієнтований на вирішення реальних проблем, що робить навчальний процес більш значущим і мотивувальним для студентів. Інтерактивні технології, а саме віртуальні лабораторії, симулятори, системи голосування та онлайн-платформи для спільної роботи, дозволяють створити динамічне та залучене навчальне середовище. Вони сприяють активному залученню студентів до навчального процесу, покращенню розуміння матеріалу та розвитку навичок співпраці.

Для забезпечення відповідності освітніх програм вимогам ринку праці важливо впроваджувати систему постійного моніторингу та оцінки результатів навчання. Це дозволяє своєчасно коригувати освітній процес відповідно до змін у професійних вимогах та потребах студентів. Система моніторингу повинна включати регулярне оцінювання навчальних досягнень студентів за допомогою різноманітних методів, таких як тести, практичні роботи, проекти та зворотний зв'язок від студентів та викладачів. Використання електронних систем для збирання та аналізу даних про навчальні досягнення студентів дозволяє отримувати оперативну інформацію про їхній прогрес і виявляти проблемні зони. Рекомендації щодо коригування освітніх програм повинні бути спрямовані на інтеграцію нових знань, навичок і компетенцій, необхідних для успішної професійної діяльності. Це включає розвиток цифрових навичок, креативного мислення, здатності до безперервного навчання та адаптивності до змін.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку включають вивчення ефективності новітніх методик викладання, аналіз впливу інноваційних технологій на різні аспекти навчального процесу, а також дослідження довгострокових результатів інтеграції цих підходів у навчальні програми. Важливо також досліджувати вплив культурних, соціальних та економічних чинників на впровадження інновацій в освіті та їхній вплив на підготовку студентів до професійної діяльності в глобальному контексті.

#### Список використаних джерел

1. Панфілов, Ю., & Фурманець, Б. (2017). Компетентнісний підхід в освіті: досвід, проблеми, перспективи. *Теорія і практика управління соціальними системами*, 3, 55-67. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss\\_2017\\_3\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2017_3_8)
2. Сухомлинова, О. В., Жирська, Г. Я., & Масло, І. М. (2023). Формування критичного мислення у студентів: методи та підходи до розвитку аналітичних здібностей. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*, 14(32), 452-467. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14\(32\)-452-467](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14(32)-452-467)
3. Дяченко-Богун, М. (2014). Активні методи навчання у вищому навчальному закладі. *Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки*, 14, 74-79. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm\\_2014\\_14\\_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2014_14_14)
4. Ситнік, Т. (2021). Місце й роль інтерактивного навчання у системі інноваційних технологій в закладах вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*, 4, 11-18. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2021-4-11-18>
5. Огієнко, О. І. (Ред.). (2015). *Інноваційні педагогічні технології: монографія*. Київ.